Prima instanţă: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (Judecător E.Bolocan)
Dosarul nr. 3a-909/25
2-24102684-02-3a-17032025

D E C I Z I E

13 mai 2026 municipiul Chişinău

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru

În componenţa:
Preşedintelui completului, judecătorul Sîrbu Victoria
Judecătorii Cașcaval Andrei și Bagrin Lucia
Grefier Jumiga Tamara

examinând în ședință publică, cererea de apel depusă de către Maria Aramă împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 16 decembrie 2024, în cauza de contencios administrativ intentată de către Aramă Maria împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova privind anularea actului administrativ prin care a fost respinsă cererea și obligarea autorității publice să emită act administrativ individual favorabil.,

A C O N S T A T A T:

Obiectul și temeiurile acțiunii deduse judecății:

La 12 septembrie 2024, avocatul Kovali Vladimir, acționând în interesele reclamantei Aramă Maria, s-a adresat în instanța de judecată cu cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova privind anularea actului administrativ prin care a fost respinsă cererea și obligarea autorității publice să emită act administrativ individual favorabil.

În motivarea acțiunii, reprezentantul reclamantei indică, că la 2 iulie 2024, Aramă Maria a depus cerere la CTAS Buiucani privind verificarea corectitudinii stabilirii și calculării cuantumului pensiei, invocând că la calcularea pensiei perioada de până la 1999, perioada 06.11.2000 - 28.04.2001 de lucru la întreprinderea „Clavicula” SRL, nu este luată în calcul.

Menționează că, prin răspunsul nr. ***** din 25 iulie 2024 reclamanta a fost informată că cererea sa cu privire la reexaminarea pensiei pentru limită de vârstă, cu nr. ***** din 1 noiembrie 2022, depusă online, a fost examinată. Respectiv, pensia pentru limită de vârstă a fost reexaminată și aprobată prin decizia cu nr. ***** din 23 noiembrie 2022, prin care stagiul de cotizare realizat după stabilirea pensiei a constituit 5,4 ani, iar venitul mediu anual asigurat valorizat -10 224,24 lei, luând în considerație stagiul total de cotizare de 41,2 ani și a constituit 5 686,72 lei. În urma indexării efectuate la data de 1 aprilie 2023, cuantumul pensiei a fost majorat și la moment constituie 6 944,52 lei lunar.

De asemenea, reclamantei i s-a comunicat că la stabilirea și reexaminarea pensiei pentru limită de vârstă nu a fost inclusă perioada de activitate 06.11.2000-28.04.2001 de la întreprinderea „Clavicula” SRL, nr. *****, deoarece agentul economic nu a prezentat declarațiile REV-5, pentru Aramă Maria. Pentru perioadele de activitate de la Spitalul Clinic Traumatologie

și Ortopedie, nr. *****, nu este invocat salariul, deoarece agentul economic a prezentat declarațiile REV-5, dar nu a indicat salariul pentru lunile specificate, iar perioada de activitate de la ÎI „Arama Maria", nr. *****, a fost inclusă în întregime în stagiul de cotizare la stabilirea și reexaminarea pensiei.

Notează că, nefiind de acord cu răspunsul oferit de CTAS Buiucani, reclamanta a formulat cerere prealabilă către CNAS.

Prin răspunsul nr. ***** din 2 septembrie 2024, reclamantei i s-a comunicat că în urma examinării dosarului de pensionare s-a constatat că începând cu 12 mai 2017 Aramă Maria beneficiază de pensie pentru limita de vârstă, calculată pe baza venitului mediu lunar asigurat valorizat de 6 461,98 lei, luând în considerare stagiul total de cotizare de 35,7 ani, cuantumul căreia a constituit 3 114,35 lei lunar. Iar ca urmare a indexărilor efectuate în anii 2018-2022 mărimea pensiei s-a majorat, iar la 01.04.2022 constituia 4 725,34 lei.

Partea reclamantă susține că nici CNAS și nici CTAS n-a examinat cererea prin aspectele corectitudinii și legalității efectuării calculelor la stabilirea inițială a pensiei pentru limita de vârstă: - din care considerent perioada de activitate a reclamantei 15.09.1977-21.08.1980 este calificată drept perioadă de activitate în agricultură, or actele prezentate, inclusiv carnetul de muncă, probează elocvent că reclamanta a fost funcționar de stat - metodistă pe sport în sovhozul Milești, raionul Nisporeni.

Relevă că, cuantumul pensiei pentru perioada de până la 01.01.1999 se calculează după formula: P = 1,35% x Tt x Vav, în care Tt - stagiul total de cotizare, ani; Vav - venitul mediu lunar asigurat valorizat.

Remarcă că la solicitările repetate să i se prezinte descifrat cum s-a calculat venitul mediu lunar asigurat valorizat, reclamanta până în prezent nu a primit răspuns.

Partea reclamantă invocă că actele administrative emise de autoritatea publică pârâtă nu corespund cerințelor art.118, 119 din Codul administrativ.

Consemnează că, potrivit art. 52/1 din Legea nr. 156/98, (1) Venitul mediu lunar asigurat realizat începând cu 1 ianuarie 1999 și inclus în calculul pensiilor pentru limită de vârstă și al pensiei de dizabilitate, stabilite până la 1 aprilie 2017, se valorizează reieșind din creșterea salariului mediu pe economie în anul precedent anului stabilirii pensiei față de anul realizării venitului asigurat, cu determinarea diferenței în mărimea pensiei. (2) Diferența în mărimea pensiei obținute se indexează cu coeficientul cumulativ de indexare a pensiilor de la anul stabilirii pensiei până la anul valorizării venitului asigurat, stabilit de Guvern, și se adaugă la cuantumul pensiei în plată la data valorizării. (3) Valorizarea pensiei pentru limită de vârstă și a pensiei de dizabilitate stabilite până la 1 aprilie 2017 se va efectua pe etape. În anul 2017, începînd cu 1 aprilie, se vor valoriza pensiile beneficiarilor de pensii stabilite în anii 2001-2008. (4) Începând cu 1 aprilie 2018 se valorizează pensiile pentru limită de vârstă și pensiile de dizabilitate stabilite în anii 2012 - 2013, iar începând cu 1 octombrie 2018 se valorizează pensiile pentru limită de vârstă și pensiile de dizabilitate stabilite în perioada 1 ianuarie 2014-31 martie 2017.

Astfel, în formula de calcul la valorizarea pensiei dacă un factor este incorect sau mai mic decît cel legal și produsul lor este incorect, iar un act administrativ emis în temeiul calculelor greșite, urmează a fi anulat după revizuirea lui.

Relevă că, conform art.10 alin. (2) lit. o) Codul muncii, angajatorul este obligat: să efectueze asigurarea socială și medicală obligatorie a salariaților în modul prevăzut de legislația în vigoare.

Prin urmare, susține că, achitarea și calcularea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii, inclusiv prezentarea declarațiilor persoanelor asigurate (REV-5), era și este obligațiunea exclusivă a angajatorului, iar obligațiunea respectivă nu-i poate fi imputată reclamantei și nu constituie temei de neincludere a perioadei enunțate în stagiul de cotizare.

Subliniază că, potrivit pct. 55/11 din Regulamentul privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor aprobat prin Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr.165 din 21 martie 2017, în cazul apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie, la cererea persoanei se efectuează reexaminarea pensiei. Reexaminarea pensiei se efectuează în baza cererii și a documentelor cu privire la stagiul de cotizare și venitul asigurat pentru perioada de activitate realizată până la acordarea dreptului la pensie și care n-a fost luată în considerare la stabilirea pensiei.

Remarcă asupra faptului că, în dosarul personal al reclamantei lipsește calculul cuantumului pensiei până la 1 ianuarie 1999.

Potrivit art.14 din aceiași lege, dreptul la pensie pentru limită de vârstă se acordă dacă sânt îndeplinite cumulativ condițiile privind vârstele de pensionare și stagiile de cotizare prevăzute de prezenta lege.

În coroborare cu art.15, pensia pentru limită de vârstă poate fi stabilită la împlinirea vârstelor standard de pensionare prevăzute la art. 41, cu condiția realizării stagiului minim de cotizare de 15 ani. (2) Asiguratul care, la împlinirea vîrstei standard de pensionare, nu are stagiul minim de cotizare prevăzut la alin. (1) are dreptul la alocație în condițiile Legii nr. 499 din 14 iulie 1999 privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni. (3) În cazul în care, la împlinirea vârstei standard de pensionare, asiguratul nu își exercită dreptul la pensie, la stabilirea pensiei se va lua în considerare stagiul de cotizare realizat la data solicitării.

Conform art.16 din legea precitată, cuantumul pensiei pentru limită de vârstă se determină conform formulei de calcul din anexa nr. 2, reieșind din rata de acumulare de 1,35%, venitul mediu lunar asigurat, valorizat conform prevederilor art. 8 și stagiul de cotizare realizat. (2) În cazul în care cuantumul pensiei calculate pentru un stagiu de cotizare prevăzut la art. 42 alin. (1) este mai mic decât cuantumul pensiei minime stabilite la art.12 alin. (1), se acordă pensia minimă respectivă. (3) În cazul în care pensia calculată în condițiile unui stagiu de cotizare incomplet este sub nivelul pensiei minime, asiguratului i se acordă pensia calculată, care nu poate fi mai mică decât pensia minimă diminuată proporțional stagiului de cotizare realizat, dar nici mai mică de 50% din pensia minimă.

În coroborare cu art. 40 din lege, decizia privind stabilirea dreptului la pensie sau respingerea cererii de pensionare, privind reținerile din pensie sau încasarea sumelor plătite în plus poate fi contestată la Casa Națională de Asigurări Sociale. (2) În caz de dezacord cu decizia Casei Naționale de Asigurări Socialei, aceasta poate fi atacată în instanța de judecată, în conformitate cu prevederile Codului administrativ.

Partea reclamantă mai invocă că, potrivit art. 50 (Activitățile ce se includ în stagiul de cotizare), (1) În afară de perioadele specificate la art. 5, în stagiul de cotizare se includ perioadele în care s-au desfășurat următoarele activități până la 1 ianuarie 1999: a) activitatea în calitate de membru de colhoz, indiferent de caracterul și de durata programului de muncă. La calcularea vechimii în muncă în colhoz din perioada posterioară anului 1965, în cazul în care membrul de colhoz, nemotivat, nu a îndeplinit minimul stabilit, se ia în calcul perioada de prestare efectivă a activității; b) activitatea de creație a membrilor uniunilor de creație confirmată de către secretariatele consiliilor de administrație ale uniunilor respective; c) activitatea în calitate de

slujitor și lucrător al cultelor, începând cu 1 aprilie 1992; d) îngrijirea unui invalid de gradul I, a unui copil invalid sub vârsta de 16 ani sau a unei persoane care a depășit vârstă de 75 de ani; e) studiul în instituțiile de învățământ superior de zi; f) participarea la acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și a independenței Republicii Moldova în perioada 2 martie - 13 august 1992, care se include în stagiul de cotizare în mărime triplă. (2) Modalitatea de includere în stagiul de cotizare a perioadelor indicate la alin. (1) se stabilește de către Guvern. (3) Cheltuielile aferente includerii în stagiul de cotizare a perioadelor specificate la alin. (1) lit. d)-f) se acoperă de la bugetul de stat.

Conform art. 51, stagiul de cotizare realizat anterior implementării evidenței individuale se confirmă prin carnetul de muncă sau prin alte acte eliberate în modul stabilit. (2) Modul de confirmare a stagiului de cotizare menționat la alin.(1) se stabilește de către Guvern.

Totodată, reieșind din prevederile art. 52, (1) În venitul asigurat realizat anterior datei implementării evidenței individuale se includ toate tipurile de remunerare a muncii, primele și alte plăți asigurate, toate tipurile de remunerare a muncii colhoznicilor în gospodăriile colective, plata în natură. (2) Tipurile de venituri neasigurate sânt stabilite de Guvern. (3) Venitul asigurat se confirmă prin documentele eliberate de întreprinderi, organizații, instituții în care și-au desfășurat activitatea asigurații sau de organele ierarhic superioare, precum și de arhive. Documentele menționate se perfectează în modul stabilit de Guvern. (3) În cazul în care nu este posibil de a prezenta certificatul cu privire la venitul asigurat, deoarece documentele nu s-au păstrat la întreprinderile, instituțiile, organizațiile de stat sau obștești, la organele lor ierarhic superioare, precum și în arhive, lunile respective se substituie cu un număr similar de luni de activitate nemijlocit anterioare. (5) În cazul în care nu este posibil de a prezenta certificatul cu privire la venitul asigurat pe motiv că documentele nu s-au păstrat din cauza calamităților naturale sau a altor situații excepționale, cuantumul pensiei va fi calculat în modul stabilit de Guvern. (6) Pentru perioada de până la 1 ianuarie 2004, în venitul asigurat pentru personalul misiunilor diplomatice se include salariul mediu lunar calculat în monedă națională, determinat în modul stabilit de Guvern.

Subsecvent, partea reclamantă subliniază că prin hotărîrea nr. 19 din 19 iulie 2016 Curtea Constituțională din Republica Moldova a apreciat că: Pensiile pentru limită de vârstă se acordă pentru munca și serviciile prestate, prin îndeplinirea unor obligațiuni social importante. Prin natura lor social-juridică primară pensiile sunt sursa principală și permanentă de subzistență a pensionarilor.

Având în vedere dispozițiile Constituției (art. 47 alin. (2)), cetățenii au dreptul de a primi integral pe parcursul întregii vieți pensia stabilită în condițiile Legii nr.156- XIV. De asemenea, Curtea subliniază că, potrivit art.10 alin. (3) din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat, dreptul la pensie este imprescriptibil.

De altfel, în condițiile art. 35 alin. (2) din lege în cazul neachitării la timp a pensiei din vina organului de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia, aceasta se achită fără nici un fel de limite în termen.

În același timp, pot exista situații în care pensia nu se încasează la timp din motive ce nu sunt imputabile organului de asigurări sociale, dar nu depind nici de voința beneficiarului pensiei, însă legea și în asemenea situații îl sancționează pe titularul pensiei.

Curtea reiterează că dreptul de proprietate nu este unul absolut și poate fi supus unor limitări. In acest context, Curtea reține că o restrângere a drepturilor relative garantate de Constituție trebuie să fie prevăzută de lege, să fie necesară în interesele menționate la art. 54 alin.

(2) din Legea fundamentală, să fie proporțională cu situația care a determinat-o și să nu aducă atingere substanței dreptului de proprietate, altfel spus - să servească unui interes public legitim.

Prin urmare, cu referire la interesul public în discuție, punând în balanță interesul statului de a stabili anumite termene de apariție, exercitare sau apărare a drepturilor civile în scopul asigurării certitudinii juridice, pe de o parte, și dreptul cetățenilor de a primi integral pe parcursul întregii vieți pensia stabilită în condițiile legii, aceasta fiind, de regulă, sursa lor primară de existență, pe de altă parte, Curtea constată că acesta din urmă prevalează.

Astfel, partea reclamantă solicită:

- anularea răspunsului CNAS nr. ***** din 2 septembrie 2024;
- anularea răspunsului CTAS Buiucani nr. ***** din 25 iulie 2024;
- anularea deciziei CTAS Buiucani nr.***** din 29 mai 2017 în partea ce ține de neincluderea în calculul pensiei a perioadelor de activitate a reclamantei Aramă Maria: până la 01.01.1999, 04.2000 – 04.2001, anul 2003 și mai, iunie 2008;
- obligarea autorității publice pârâte să includă în calculul pensiei reclamantei a perioadelor menționate și în recalculările ulterioare.

Soluția instanței de fond:

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 16 decembrie 2024, s-a respins ca neîntemeiată acțiunea în contencios administrativ înaintată de Aramă Maria împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova privind anularea actului administrativ prin care a fost respinsă cererea și obligarea autorității publice să emită act administrativ individual favorabil.

Calea de atac exercitată:

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 18 decembrie 2024, avocatul Kovali Vladimir în interesele apelantei Aramă Maria a declarat apel. (f. d. 51-52)

Iar, la 11 martie 2025, avocatul Kovali Vladimir în interesele apelantei Aramă Maria a prezentat apelul desfășurat. (f. d. 69-78)

În motivarea cererii de apel, apelanta a susținut că hotărârea primei instanțe este arbitrară, fiind întemeiată pe o apreciere vădit nerezonabilă a probelor și pe concluzii contradictorii în raport cu circumstanțele cauzei. Ea a notat că instanța de fond nu a examinat înscrisurile anexate cererii și nu a răspuns argumentelor și pretențiilor formulate.

Apelanta a invocat că a demonstrat, prin actele anexate, că în perioada 1979-1980 a activat în calitate de metodist pe sport la sovhozul-fabrică Milești, a primit salariu și a contribuit la fondul de pensii. Ea a susținut că, în mod eronat, CTAS Buiucani a calificat această perioadă drept activitate în agricultură, deși carnetul de muncă și celelalte înscrisuri confirmau că a exercitat funcția de metodist pe sport. În consecință, contribuțiile aferente acestei perioade nu au fost luate în calcul la stabilirea pensiei.

Apelanta a relevat că decizia CTAS Buiucani nr. ***** din 12 mai 2017 nu îndeplinea cerințele legale privind claritatea, motivarea în fapt și în drept și exercitarea legală a dreptului discreționar, prevăzute de Codul administrativ.

Aceasta a afirmat că instanța de fond a refuzat neîntemeiat să examineze certificatul emis de Primăria satului Milești la 13 august 2024, care confirma că în perioada septembrie 1984 - mai 1985 a activat la școala din localitate, a primit salariu și a contribuit la fondul de pensii.

Aramă Maria a criticat concluzia instanței potrivit căreia autoritatea publică nu avea obligația de a investiga omisiunile angajatorilor privind plata contribuțiilor sociale. Ea a susținut

că a prestat activitate, a primit salariul și nu putea cunoaște că angajatorul nu și-a executat obligația de a vira contribuțiile la bugetul asigurărilor sociale.

Totodată, apelanta a subliniat că actul administrativ de stabilire a pensiei, emis în anul 2017, nu respectă cerințele legale privind procedura de elaborare, fundamentarea și motivarea actelor administrative. Ea a mai susținut că decizia CTAS nu conține calculele, formulele și documentele care au stat la baza stabilirii cuantumului pensiei, iar instanța de fond s-a limitat la enumerarea normelor legale, fără a analiza efectiv circumstanțele cauzei.

Apelanta a susținut că instanța de fond a acordat credibilitate exclusiv înscrisurilor prezentate de CTAS, fără a examina probele administrate de reclamantă, încălcând obligația de motivare a hotărârii și principiul rolului activ al instanței prevăzut de Codul administrativ și Codul de procedură civilă. În susținerea acestor argumente, ea a invocat jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind obligația instanțelor de a examina argumentele esențiale ale părților și de a-și motiva hotărârile.

De asemenea, apelanta a invocat jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la protecția dreptului la pensie ca bun patrimonial și la obligația autorităților de a respecta principiile legalității, proporționalității și bunei guvernări în materia stabilirii și recalculării pensiilor.

În ceea ce privește fondul litigiului, apelanta a precizat că nu a primit un răspuns cu privire la motivele pentru care CTAS a refuzat să includă în calculul pensiei veniturile și contribuțiile aferente perioadelor septembrie 1979 - august 1980 și septembrie 1984 - mai 1985, în care a activat în calitate de metodist pe sport și profesor la școala din satul Milești. Ea a relatat că salariile realizate în aceste perioade nu au fost valorificate, ceea ce a diminuat venitul mediu asigurat și cuantumul pensiei, iar coeficientul profesional a fost stabilit greșit prin calificarea activității drept muncă în agricultură.

Apelanta a evidențiat și că, în mod neîntemeiat, CTAS nu a inclus în stagiul contributiv perioada 6 noiembrie 2000 - 28 aprilie 2001, în care a activat la SRL „Clavicula”, precum și perioada mai 2001 -februarie 2004, în care a activat la Spitalul Clinic de Traumatologie și Ortopedie. Ea a punctat că aceste perioade erau confirmate prin carnetul de muncă, certificatele eliberate de angajatori și fișele personale privind plata salariului.

În final, apelanta a solicitat admiterea apelului, casarea integrală a hotărârii primei instanțe și pronunțarea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă, iar CNAS să fie obligată să recalculeze pensia prin includerea veniturilor și stagiilor contributive aferente perioadelor desfășurate la școala din satul Milești (septembrie 1984-mai 1985, septembrie 1979-august 1980), la SRL „Clavicula” (perioada 06.11.2000-28.04.2001) și la Spitalul Clinic de Traumatologie și Ortopedie (perioada mai 2001-februarie 2004).

La data de 14 aprilie 2026 avocatul Vladimir Kovali acționînd în interesele reclamantei a depus cerere de apel concretizat.

În motivarea apelulului concretizat a indicat că, instanța absolut neîntemeiat a negat examinarea Certificatului din 13.08.2024 prezentat de Primăria satului Milești care confirmă că apelanta în perioada septembrie 1984-mai 1985 a lucrat la școala medie, a primit salariu și a contribuit la fondul de pensii. Casa Națională de Asigurări Sociale invocă că perioada 2000-2001 nu este inclusă în REV-5, nefiind considerată necontributivă. La materialele cauzei există adeverința Spitalului Clinic de Traumatologie și Ortopedie nr. 27 din 17.10.2019 și înscrierile din carnetul de muncă. De asemenea, în ședința de apel au fost prezentate Fișele personale care probează primirea salariului în această perioadă.

Poziția intimatului:

La 13 martie 2026, partea intimată Casa Națională de Asigurări Sociale a depus referință asupra cererii de apel, solicitând respingerea apelului și menținerea hotărârii instanței de fond.

Admisibilitatea apelului:

Potrivit fișei de repartizare repetată a dosarului, la 2 februarie 2026, prin intermediul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor, cauza de contencios administrativ a fost repartizată spre examinare în ordine de apel, în mod automat-aleatoriu judecătorului raportor Bagrin Lucia.

În conformitate cu prevederile art. 236 alin. (1) din Codul administrativ, instanța de apel examinează din oficiu admisibilitatea apelului.

Potrivit art. 232 alin. (1) din Codul administrativ, apelul se depune la instanţa de judecată care a emis hotărârea contestată în termen de 30 de zile de la pronunţarea dispozitivului hotărârii, dacă legea nu stabileşte un termen mai mic. Instanţa de judecată care a emis hotărârea contestată transmite neîntârziat apelul împreună cu dosarul judiciar, după motivarea hotărârii, instanţei de apel.

Din materialele cauzei rezultă că dispozitivul hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, a fost pronunțat public la 16 decembrie 2024, iar cererea de apel a fost depusă la 18 decembrie 2024 (f. d. 51-52). Astfel, Completul judiciar constată că apelul a fost depus în termenul legal.

Conform art. 232 alin. (2) din Codul administrativ, motivarea apelului se prezintă la instanţa de apel în termen de 30 de zile de la data notificării hotărârii motivate. Dacă se depune împreună cu apelul, motivarea apelului se depune la instanţa de judecată care a emis hotărârea contestată.

În speță, hotărârea motivată a fost notificată părții apelante la 4 martie 2025, iar motivarea apelului a fost depusă la 11 martie 2025, adică cu respectarea prevederilor art. 232 alin. (2) din Codul administrativ.

Potrivit art. 233 alin. (2) din Codul administrativ, cererea de apel se semnează de apelant sau de reprezentantul lui legal ori împuternicit.

Completul judiciar a stabilit că cererea de apel și motivarea apelului au fost semnate de către avocatul Kovali Vladimir în interesele apelantei Aramă Maria, în baza mandatului seria/nr. ***** din 10 mai 2024, anexat la lucrările cauzei (f. d. 5).

În astfel de circumstanțe, în temeiul reglementărilor prevăzute la art. 232-233, 236 și 241 din Codul administrativ, Completul specializat în materie de contencios administrativ concluzionează despre întrunirea condițiilor de admisibilitate a cererii de apel în cauză, motiv din care se purcede la examinarea apelului în fond.

Argumentele părților în cadrul judecării apelului:

În cadrul ședinței de judecată în instanța de apel, apelanta Aramă Maria și reprezentantul acesteia avocatul Kovali Vladimir au susținut apelul în sensul declarat.

Reprezentantul intimatei Casa Națională de Asigurări Sociale, Bodnariuc Elena, în ședința de judecată, a solicitat respingerea apelului și menținerea hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 16 decembrie 2024.

Aprecierea instanţei de apel:

Audiind explicaţiile părţilor de dosar, analizând normele procesuale şi starea de fapt constatată în privinţa cererii de apel, Completul specializat pentru examinarea acţiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Centru conchide că apelul este admisibil pentru examinare, dar neîntemeiat, motiv pentru care se impune respingerea cererii de apel, din următoarele considerente.

Cu referire la admisibilitatea acțiunii în contenciosul administrativ

În conformitate cu art. 20 din Codul administrativ, dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acţiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanţele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.

Potrivit art. 17 din Codul administrativ, Drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Se reține, că prin acțiunea depusă, **Aramă Maria** a revendicat apărarea pe calea controlului judecătoresc a unui drept în sensul art.17 Cod administrativ.

În acord cu dispozițiile art. 39 din Codul administrativ, (1) Controlul judecătoresc al activităţii administrative este garantat şi nu poate fi îngrădit.

(2) Orice persoană care revendică un drept vătămat de către o autoritate publică în sensul art.17 sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri se poate adresa instanţei de judecată competente.

În conformitate cu art. 189 din Codul administrativ, (1) Orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorităţi publice poate înainta o acţiune în contencios administrativ.

În temeiul art. 10 din Codul administrativ, (1) Actul administrativ individual este orice dispoziţie, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin naşterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.

Conform art. 11 din Codul administrativ, (1) Actele administrative individuale pot fi:

a) acte defavorabile - actele care impun destinatarilor lor obligaţii, sancţiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat;

În conformitate cu art. 19 din Codul administrativ, Cererea prealabilă este instituţia care oferă o cale de soluţionare prejudiciară a litigiilor administrative.

Potrivit art. 162 din Codul administrativ, (1) Procedura prealabilă urmăreşte scopul de a verifica legalitatea actelor administrative individuale.

(2) Dacă autoritatea publică nu soluţionează petiţia în termenele prevăzute de prezentul cod, persoana afectată este în drept să depună cerere prealabilă.

(3) Cererea prealabilă poate fi îndreptată spre:

a) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual ilegal sau nul;

b) emiterea unui act administrativ individual.

În conformitate cu art. 208 din Codul administrativ, (1) Până la înaintarea acţiunii în contencios administrativ se va respecta procedura prealabilă, cu excepţiile prevăzute de lege.

După cum rezultă din materialele cauzei elucidate anterior, urmează că, pînă la înaintarea acţiunii în contencios administrativ, intimata/reclamantă a respectat procedura prealabilă.

În temeiul dispozițiilor art. 209 alin. (1) lit. a) din Codul administrativ, acţiunea în contestare şi acţiunea în obligare se înaintează în decurs de 30 de zile, dacă legea nu prevede

altfel. Acest termen începe să curgă de la: data comunicării sau notificării deciziei cu privire la cererea prealabilă sau data expirării termenului prevăzut de prezentul cod pentru soluţionarea acesteia;

Astfel, coroborând prevederile normelor legale citate anterior, cu circumstanțele de fapt ale cauzei, Completul judiciar statuează că, acțiunea înaintată de Aramă Maria, la 12 septembrie 2024, a fost depusă în instanța de contencios administrativ în termen, cât și cu respectarea procedurii prealabile, din care motive, instanța de fond corect a conchis asupra admisibilității acțiunii și a reținut spre examinare fondul cerințelor formulate în acțiune.

Cu referire la fondul acțiunii:

În conformitate cu art. 240 alin. (1) lit. a) din Codul administrativ, examinând cererea de apel, instanța de apel adoptă una dintre următoarele decizii: respinge apelul.

Potrivit art. 219 alin. (1) și (3) din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți. Instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanții la proces.

În acord cu prevederile art. 225 alin. (1) - (2) din Codul administrativ, instanța de judecată nu este competentă să se pronunțe asupra oportunității unui act administrativ. Verificarea exercitării de către autoritatea publică a dreptului discreționar se limitează la faptul dacă autoritatea publică: a) și-a exercitat dreptul discreționar; b) a luat în considerare toate faptele relevante; c) a respectat limitele legale ale dreptului discreționar; d) și-a exercitat dreptul discreționar conform scopului acordat prin lege.

Conform jurisprudenței CtEDO instanța de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze doar la însuşirea motivelor și concluziilor date de instanţa inferioară (HirroBalani v. Spaniei, nr.18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis v. Greciei nr. 21522/93 din 29.05.1997 §43).

Potrivit recomandărilor avizului nr. 11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenţia Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătoreşti, o motivaţie şi o analiză clară sunt cerinţele fundamentale ale hotărârilor judecătoreşti şi un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerinţelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidenţieze, că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esenţiale ce i-au fost prezentate.

Instanţa de apel menționează că art. 6 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului garantează dreptul justiţiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligaţiei instanţelor de judecată de a-şi argumenta hotărârile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanţelor cauzei. Îndatorirea de a motiva coerent şi unitar hotărârea sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicţii între motivare şi dispozitiv, constituie o garanţie pentru justiţiabili, în faţa eventualului arbitrariu judecătoresc, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

În opinia Completului judiciar, prima instanță a ținut cont de aceste deziderate și a adoptat o hotărâre bazată pe materialul probator administrat și legislația în vigoare, asigurându-se că toate aspectele relevante au fost analizate cu rigurozitate.

Din actele dosarului rezultă că obiectul prezentului litigiu îl constituie acțiunea în contencios administrativ înaintată de Aramă Maria împotriva Casei Naționale de Asigurări

Sociale a Republicii Moldova, prin care reclamanta a solicitat anularea actului administrativ individual prin care i-a fost respinsă cererea privind verificarea modului de calcul al pensiei pentru limită de vârstă, precum și obligarea autorității publice la emiterea unui act administrativ individual favorabil, prin includerea în stagiul de cotizare a perioadelor pretins omise și recalcularea pensiei.

Verificând circumstanțele de fapt stabilite de prima instanță în coroborare cu înscrisurile anexate la dosarul administrativ și la dosarul judiciar, Colegiul judiciar constată că acestea au fost reținute în mod complet și corect, fiind confirmate prin probe pertinente, concludente și suficiente, administrate cu respectarea dispozițiilor art. 117-122 și art. 130 din Codul de procedură civilă.

Astfel, din materialele cauzei rezultă că Aramă Maria, beneficiază de pensie pentru limită de vârstă începând cu data de 12 mai 2017.

Conform Deciziei CTAS Buiucani nr. ***** din 30 mai 2017, dreptul la pensie a fost stabilit în baza unui venit mediu lunar asigurat valorizat în cuantum de 6 461,98 lei, cu luarea în considerare a unui stagiu total de cotizare de 35,7 ani, cuantumul pensiei fiind stabilit la 3114,35 lei lunar (f. d. 1, dosar administrativ).

Materialele dosarului confirmă că, ulterior stabilirii pensiei, cuantumul acesteia a fost modificat în repetate rânduri ca urmare a indexărilor prevăzute de legislație și a reexaminării dreptului la pensie, fapt confirmat prin actele administrative anexate la filele 19-35 ale dosarului administrativ.

Colegiul specializat reține că, la 2 iulie 2024, reclamanta s-a adresat către Casa Teritorială de Asigurări Sociale Buiucani cu o cerere prin care a solicitat verificarea corectitudinii stabilirii și calculării pensiei, invocând că, la determinarea stagiului de cotizare, nu ar fi fost valorificate perioadele de activitate desfășurate până la anul 1999, precum și perioada de muncă în cadrul întreprinderii „Clavicula” SRL, cuprinsă între 06 noiembrie 2000 și 28 aprilie 2001.

Prin răspunsul nr. ***** din 25 iulie 2024, autoritatea administrativă i-a comunicat reclamantei că, prin Decizia nr. ***** din 23 noiembrie 2022, pensia pentru limită de vârstă a fost deja reexaminată în baza stagiului de cotizare realizat după stabilirea inițială a pensiei, în cuantum de 5,4 ani, precum și a venitului mediu lunar asigurat valorizat de 10 224,24 lei, fiind luat în considerare un stagiu total de cotizare de 41,2 ani. Totodată, în urma indexării efectuate la 1 aprilie 2023, cuantumul pensiei a fost majorat, constituind 6 944,52 lei lunar.

Prin același răspuns, Aramă Maria a fost informată că perioada de activitate desfășurată în intervalul 06.11.2000-28.04.2001 la întreprinderea „Clavicula” SRL, nr. *****, nu a fost inclusă în stagiul de cotizare întrucât angajatorul nu a prezentat declarațiile REV-5 aferente acestei perioade pentru Aramă Maria.

În ceea ce privește perioadele de activitate desfășurate în cadrul Spitalului Clinic Traumatologie și Ortopedie, nr. *****, autoritatea a indicat că, deși declarațiile REV-5 au fost prezentate de angajator, acestea nu conțin informații privind salariul pentru lunile indicate în cererea reclamantei, motiv pentru care respectivele luni nu au putut fi valorificate la calcularea venitului asigurat.

De asemenea, autoritatea administrativă a precizat că perioada de activitate desfășurată în cadrul Întreprinderii Individuale „Aramă Maria”, nr. *****, a fost inclusă integral în stagiul de cotizare atât la stabilirea inițială, cât și la reexaminarea pensiei (f. d. 13).

Nefiind de acord cu răspunsul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Buiucani, reclamanta a exercitat procedura prealabilă obligatorie, adresând o cerere Casei Naționale de Asigurări Sociale (f.d. 23-24).

Prin răspunsul nr. ***** din 2 septembrie 2024, Casa Națională de Asigurări Sociale a comunicat reclamantei că, la stabilirea și reexaminarea pensiei, au fost valorificate toate perioadele de activitate confirmate documentar pentru perioada anterioară datei de 01 ianuarie 1999, iar pentru perioada ulterioară acestei date stagiul de cotizare a fost determinat exclusiv în baza informațiilor reflectate în contul personal de asigurări sociale.

Totodată, CNAS a reiterat că perioada de activitate desfășurată între 06 noiembrie 2000 și 28 aprilie 2001 în cadrul SA „Clavicula" nu poate fi inclusă în stagiul de cotizare, întrucât aceasta nu este confirmată prin datele evidenței individuale din sistemul public de asigurări sociale (f. d. 25-26).

Ulterior, la 12 septembrie 2024, Aramă Maria s-a adresat în instanța de contencios administrativ cu prezenta acțiune, solicitând anularea actelor administrative emise de autoritatea publică și obligarea acesteia la emiterea unui act administrativ individual favorabil, prin includerea perioadelor litigioase în stagiul de cotizare și recalcularea drepturilor sale de pensie (f. d. 6-9).

În urma verificării materialului probator administrat în cauză, Colegiul judiciar constată că situația de fapt reținută de prima instanță corespunde probelor existente la dosar și nu este infirmată prin mijloace de probă contrare administrate în etapa apelului. În consecință, analiza instanței de apel urmează a fi orientată asupra verificării modului în care instanța de fond a interpretat și aplicat dispozițiile legale incidente raportului juridic dedus judecății, precum și asupra temeiniciei concluziilor referitoare la legalitatea actelor administrative contestate.

Procedând la verificarea legalității hotărârii atacate prin prisma criticilor formulate în cererea de apel și în conformitate cu limitele controlului judiciar exercitat în materie de contencios administrativ, Colegiul specializat reține că prima instanță a identificat și aplicat în mod corect normele de drept incidente raportului juridic dedus judecății.

Astfel, în temeiul art. 277-278 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, orice persoană care se consideră vătămată într-un drept recunoscut de lege, printr-un act administrativ emis de o autoritate publică sau prin nesoluționarea în termen legal a unei cereri, este îndreptățită să se adreseze instanței competente în vederea anulării actului administrativ, repunerii în drept și reparării prejudiciului.

Totodată, dispozițiile legale menționate prevăd că acțiunile în contencios administrativ se examinează de instanțele judecătorești competente potrivit normelor generale ale Codului de procedură civilă, cu excepțiile și completările instituite prin legislația specială în materia contenciosului administrativ.

În conformitate cu art. 195 din Codul administrativ, procedura de examinare a acțiunilor în contencios administrativ este guvernată de prevederile Codului administrativ, iar suplimentar sunt aplicabile dispozițiile Codului de procedură civilă, cu excepția art. 169–171.

Colegiul judiciar reține că prima instanță a avut în vedere și dispozițiile art. 224 alin. (1) din Codul administrativ, potrivit cărora, examinând acțiunea în fond, instanța poate adopta una dintre următoarele soluții:

a) în baza unei acțiuni în contestare, anulează în tot sau în parte actul administrativ individual, precum și o eventuală decizie de soluționare a cererii prealabile, dacă acestea sunt ilegale și prin ele reclamantul este vătămat în drepturile sale;

b) în baza unei acțiuni în obligare, anulează în tot sau în parte actul administrativ individual de respingere a solicitării sau decizia adoptată în procedura prealabilă și obligă autoritatea publică să emită un act administrativ individual, dacă revendicarea pretenției reclamantului de emitere a actului este întemeiată;

c) în baza unei acțiuni în realizare, obligă la acțiune, tolerare sau inacțiune, dacă o asemenea pretenție este întemeiată;

d) în baza unei acțiuni în constatare, constată existența sau inexistența unui raport juridic ori nulitatea unui act administrativ individual sau a unui contract administrativ, dacă raportul juridic există ori, după caz, nu există, sau dacă actul administrativ individual ori contractul administrativ este nul;

e) în baza unei acțiuni de control normativ, anulează în tot sau în parte actul administrativ normativ, dacă acesta este ilegal, ori constată nulitatea acestuia, dacă este nul;

f) respinge acțiunea ca fiind neîntemeiată, dacă nu sunt întrunite condițiile pentru adoptarea uneia dintre hotărârile prevăzute la lit. a)–e).

De asemenea, în mod întemeiat instanța de fond și-a întemeiat analiza pe dispozițiile art. 225 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, potrivit cărora instanța de judecată nu este competentă să se pronunțe asupra oportunității unui act administrativ, iar controlul exercitat asupra modului în care autoritatea publică și-a exercitat dreptul discreționar se limitează la verificarea faptului dacă aceasta:

a) și-a exercitat dreptul discreționar;

b) a luat în considerare toate circumstanțele relevante;

c) a respectat limitele legale ale dreptului discreționar;

d) și-a exercitat dreptul discreționar în scopul pentru care acesta i-a fost conferit prin lege.

Totodată, potrivit art. 225 alin. (4) din Codul administrativ, alte limitări ale controlului judecătoresc în cauzele de contencios administrativ sunt reglementate expres prin legi speciale.

Referitor la sarcina probei, Colegiul judiciar reține că prima instanță a făcut o aplicare corectă a dispozițiilor art. 93 alin. (1)-(3) din Codul administrativ, potrivit cărora: fiecare participant la proces probează faptele pe care își întemeiază pretențiile; prin derogare de la această regulă, fiecare participant probează faptele care aparțin exclusiv sferei sale de cunoaștere; derogările de la aceste reguli sunt admisibile numai dacă sunt prevăzute expres de lege.

Analizând materialele dosarului prin prisma acestor dispoziții legale, Colegiul specializat constată că prima instanță a stabilit în mod corect că actele administrative contestate au fost emise în limitele competenței autorității publice și cu respectarea cadrului normativ aplicabil.

În acest context, Colegiul remarcă că raportul juridic litigios este guvernat, sub aspect material, de dispozițiile Legii nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, care reglementează atât modul de determinare a stagiului de cotizare, cât și modalitatea de calcul și reexaminare a pensiei pentru limită de vârstă.

Astfel, potrivit art. 53 alin. (1) și (2) din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, pensia pentru limită de vârstă se stabilește prin cumularea stagiului de cotizare realizat pentru perioada de până la 1 ianuarie 1999 și a celui realizat începând cu 1 ianuarie 1999, iar cuantumul acesteia se calculează, în conformitate cu art. 16 din aceeași lege, în baza venitului mediu lunar asigurat valorizat realizat după 1 ianuarie 1999, luându-se în considerare stagiul total de cotizare.

Conform art. 7 alin. (1) din Legea nr. 156/1998, dovada stagiului de cotizare se face pe baza datelor din contul personal al asiguratului, gestionat în conformitate cu Legea privind sistemul public al asigurărilor sociale.

În ceea ce privește perioadele realizate anterior implementării evidenței individuale, art. 51 alin. (1) și (2) din aceeași lege prevede că acestea se confirmă prin carnetul de muncă ori prin alte acte eliberate în modul stabilit, iar modalitatea de confirmare este reglementată de Guvern.

De asemenea, art. 8 alin. (1), alin. (1^1) și alin. (2) din Legea nr. 156/1998 stabilește că baza de calcul al pensiei o constituie venitul mediu lunar asigurat din întreaga perioadă de activitate, valorizat la data stabilirii pensiei, valorizarea reprezentând indexarea venitului mediu lunar asigurat realizat după 1 ianuarie 1999, în funcție de coeficientul de creștere a salariului mediu pe economie, iar venitul mediu lunar asigurat se determină din suma contribuțiilor de asigurări sociale achitate, raportată la cotele de contribuție prevăzute de lege și la numărul total al lunilor de cotizare.

Totodată, art. 52 din Legea nr. 156/1998 reglementează modalitatea de confirmare a venitului asigurat realizat anterior implementării evidenței individuale, stabilind că acesta se dovedește prin documente eliberate de angajatori, de organele ierarhic superioare sau de arhive, întocmite potrivit procedurii aprobate de Guvern. Același articol reglementează și situațiile excepționale în care documentele nu mai pot fi prezentate din cauza calamităților naturale ori a altor împrejurări excepționale, precum și dispozițiile referitoare la valorizarea pensiilor stabilite în perioadele indicate expres de lege.

În același sens, art. 16 alin. (1) din Legea nr. 156/1998 stabilește că pensia pentru limită de vârstă se determină conform formulei prevăzute în anexa nr. 2 la lege, având la bază rata de acumulare de 1,35%, venitul mediu lunar asigurat valorizat și stagiul total de cotizare realizat.

De asemenea, prima instanță a făcut aplicarea corectă a art. 33 alin. (4^1) din Legea nr. 156/1998, potrivit căruia pensionarii care au activat după stabilirea sau reexaminarea dreptului la pensie pot solicita reexaminarea acesteia nu mai des decât o dată la doi ani și numai în situația în care pensia recalculată este mai mare decât pensia aflată în plată.

Analizând criticile formulate de apelantă prin raportare la circumstanțele de fapt stabilite în cauză, la materialul probator administrat și la dispozițiile legale incidente, Colegiul specializat apreciază că acestea nu sunt apte să răstoarne concluziile la care a ajuns instanța de fond, hotărârea atacată fiind rezultatul unei juste aprecieri atât a situației de fapt, cât și a normelor de drept material aplicabile.

Din actele dosarului rezultă că reclamanta Aramă Maria beneficiază de pensie pentru limită de vârstă începând cu data de 12 mai 2017, iar ulterior stabilirii dreptului la pensie aceasta a beneficiat atât de indexările prevăzute de legislație, cât și de reexaminarea pensiei în condițiile legii, cuantumul pensiei fiind majorat succesiv, astfel încât, începând cu 01 aprilie 2024, acesta constituie 6 944,52 lei lunar.

Colegiul judiciar constată că materialele dosarului administrativ confirmă faptul că, la stabilirea și ulterior la reexaminarea pensiei, autoritatea competentă a inclus în stagiul de cotizare toate perioadele de activitate confirmate documentar pentru intervalul anterior datei de 01 ianuarie 1999, iar pentru perioada ulterioară acestei date a avut în vedere exclusiv informațiile existente în contul personal de asigurări sociale al reclamantei, astfel cum impun dispozițiile art. 7 și art. 53 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

Contrar susținerilor apelantei, din înscrisurile aflate la dosar nu rezultă existența unor probe care să demonstreze că autoritatea publică ar fi omis includerea unor perioade de activitate confirmate potrivit cerințelor legale.

Astfel, în ceea ce privește perioada 06 noiembrie 2000 - 28 aprilie 2001, în care apelanta susține că a activat în cadrul SA „Clavicula”, Colegiul reține că aceasta nu este confirmată prin datele contului personal de asigurări sociale, nefiind menționată această entitate în calitate de angajator.

În aceste condiții, autoritatea administrativă nu dispunea de un temei legal care să permită includerea acestei perioade în stagiul de cotizare, întrucât, potrivit cadrului normativ aplicabil

perioadelor ulterioare implementării evidenței individuale, dovada stagiului de cotizare și a venitului asigurat se realizează prin informațiile reflectate în contul personal de asigurări sociale.

Colegiul specializat subliniază că reglementările incidente nu conferă autorității publice competența de a substitui lipsa datelor oficiale din evidența individuală prin simple afirmații ale persoanei interesate sau prin prezumarea existenței raporturilor de muncă ori a achitării contribuțiilor de asigurări sociale.

În același sens, Colegiul specializat constată că în mod întemeiat prima instanță a reținut că nici perioadele indicate de apelantă ca fiind desfășurate în cadrul Spitalului Clinic Traumatologie și Ortopedie, respectiv lunile aprilie, mai, septembrie, noiembrie și decembrie ale anului 2000, nu puteau fi valorificate la calcularea drepturilor de pensie.

Din informațiile existente în contul personal al reclamantei rezultă că, deși angajatorul a prezentat declarațiile REV-5, pentru lunile respective nu au fost declarate venituri salariale și, implicit, nu au fost reflectate contribuții de asigurări sociale corespunzătoare. Or, în lipsa datelor privind venitul asigurat și contribuțiile sociale obligatorii, autoritatea administrativă nu avea posibilitatea legală de a valorifica aceste luni la stabilirea cuantumului pensiei.

Aderent, Colegiul menționează că aceeași concluzie este valabilă și în privința perioadei aferente lunilor mai-iunie 2008, în cadrul Întreprinderii Individuale „Aramă Maria”, întrucât și pentru această perioadă contul personal al apelantei nu conține informații privind venituri salariale și contribuții de asigurări sociale.

Totodată, verificând actele dosarului administrativ, Completul de judecată constată că perioada de activitate desfășurată de reclamantă în cursul anului 2003 a fost inclusă integral în stagiul de cotizare atât la stabilirea pensiei, cât și cu ocazia reexaminării acesteia, aspect confirmat de deciziile administrative aflate la filele 1 și 25 ale dosarului administrativ.

Cu privire la perioada de activitate aferente activității desfășurate la școala din satul Milești (septembrie 1984-mai 1985, septembrie 1979-august 1980), Colegiul judiciar reține că autoritatea publică a inclus în stagiul de cotizare toate perioadele de activitate realizate pînă la 01.01.1999, confirmate prin înscrierile din carnetul de muncă prezentat.

Cu privire la înscrisurile prezentate și cercetate în cadrul ședinței de apel, fișele personale ce atestă achitarea salariului în cadrul Spitalului Clinic Traumatologie și Ortopedie, Colegiul atestă ca înscrisurile respective nu probează achitarea salariului pentru lunile 04,05,09,11,12 anul 2000, în rest perioada contributivă în cadrul entității respective a fost inclusă de CNAS.

Prin urmare, nici această critică formulată de apelantă nu este susținută de probele administrate în cauză.

Colegiul judiciar apreciază ca fiind corectă și concluzia primei instanțe potrivit căreia susținerile reclamantei referitoare la existența unei obligații a Casei Naționale de Asigurări Sociale de a investiga și suplini omisiunile angajatorilor privind declararea contribuțiilor de asigurări sociale sunt întemeiate pe o interpretare eronată a normelor legale incidente.

În acest sens, Colegiul judiciar reține că sistemul public de pensii este organizat pe principiul evidenței individuale a contribuțiilor de asigurări sociale, iar drepturile de asigurări sociale sunt determinate în baza datelor oficiale existente în sistemul informațional gestionat de autoritatea competentă.

În lipsa unor dispoziții legale exprese care să permită includerea în stagiul de cotizare a unor perioade neconfirmate prin modalitățile prevăzute de lege, autoritatea administrativă nu poate proceda la completarea ori modificarea datelor existente în evidența individuală exclusiv în temeiul afirmațiilor persoanei interesate.

În aceeași ordine de idei, Colegiul constată că obligația declarării veniturilor salariale și a achitării contribuțiilor de asigurări sociale revine angajatorului, însă eventuala neexecutare a acestor obligații nu poate determina, în cadrul prezentului litigiu de contencios administrativ, obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale la emiterea unui act administrativ contrar dispozițiilor legale aplicabile.

Or, obiectul controlului judecătoresc exercitat în prezenta cauză îl constituie exclusiv verificarea legalității actelor administrative contestate și a modului în care autoritatea publică a aplicat legislația în vigoare, iar nu examinarea eventualelor raporturi juridice existente între reclamantă și foștii săi angajatori.

Colegiul învederează că, în emiterea răspunsurilor contestate, autoritatea administrativă a analizat toate împrejurările relevante invocate de reclamantă, a verificat datele existente în evidența individuală, a indicat motivele pentru care anumite perioade nu puteau fi valorificate și a oferit un răspuns motivat, întemeiat pe dispozițiile Legii nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

În aceste condiții, Colegiul judiciar constată că autoritatea publică și-a exercitat competențele în limitele stabilite de lege, fără a depăși marja de apreciere conferită de normele incidente și fără a încălca drepturile apelantei.

De asemenea, Completul de judecată apreciază că prima instanță a evaluat în mod corect materialul probator administrat în cauză și a concluzionat în mod justificat că Aramă Maria nu a prezentat probe pertinente și concludente care să demonstreze caracterul nelegal al actelor administrative contestate sau existența unui drept subiectiv care să oblige autoritatea publică la emiterea actului administrativ individual favorabil solicitat.

În consecință, Colegiul judiciar reține că argumentele formulate prin cererea de apel nu infirmă constatările instanței de fond și nu demonstrează aplicarea eronată a normelor de drept material ori procesual, motiv pentru care acestea urmează a fi înlăturate ca neîntemeiate.

Prin urmare, concluzia primei instanțe privind respingerea acțiunii în contencios administrativ ca neîntemeiată apare ca fiind legală și temeinică, întrucât actele administrative contestate au fost emise cu respectarea prevederilor legale incidente și în baza situației de fapt confirmate prin materialele dosarului administrativ și judiciar.

Verificând în ansamblu legalitatea și temeinicia hotărârii instanței de fond, prin prisma materialelor cauzei, a argumentelor invocate de participanții la proces și a prevederilor legale aplicabile, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ ajunge la concluzia că prima instanță a examinat cauza în mod complet și obiectiv, a stabilit corect circumstanțele relevante pentru soluționarea litigiului și a aplicat corespunzător normele de drept material și procedural.

Colegiul reține că, potrivit art. 224 alin. (1) lit. f) din Codul administrativ al Republicii Moldova, instanța de judecată respinge acțiunea ca fiind neîntemeiată în cazul în care nu sunt întrunite condițiile pentru adoptarea unei hotărâri dintre cele prevăzute la lit. a)–e) ale aceluiași alineat.

În speță, nu s-a constatat existența unor temeiuri legale pentru anularea actelor administrative contestate, întrucât reclamanta nu a demonstrat că acestea ar fi fost emise cu încălcarea prevederilor legale, cu depășirea competenței autorității publice sau cu afectarea nejustificată a drepturilor sale.

Dimpotrivă, materialele cauzei confirmă că Casa Teritorială de Asigurări Sociale Buiucani și Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova au examinat cererile formulate de Aramă Maria, au verificat datele existente în sistemul public de asigurări sociale și au comunicat

motivele pentru care anumite perioade invocate de aceasta nu puteau fi incluse în stagiul de cotizare.

Colegiul reiterează că, în cadrul controlului judecătoresc exercitat asupra actelor administrative individuale, instanța nu substituie autoritatea publică în exercitarea atribuțiilor sale și nu poate dispune includerea unor perioade contributive în lipsa confirmării acestora în modul prevăzut de lege.

În acest sens, sunt relevante dispozițiile art. 225 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, conform cărora instanța de judecată nu este competentă să se pronunțe asupra oportunității unui act administrativ, iar verificarea exercitării dreptului discreționar al autorității publice se limitează la analiza respectării condițiilor de legalitate, respectiv dacă autoritatea: și-a exercitat dreptul discreționar; a luat în considerare toate faptele relevante; a respectat limitele legale ale dreptului discreționar; și-a exercitat competența în scopul prevăzut de lege.

Or, în cauza examinată, Colegiul judiciar constată că autoritatea publică pârâtă a acționat în limitele competenței atribuite prin lege, a examinat circumstanțele invocate de reclamantă și a adoptat soluția administrativă în conformitate cu normele speciale care reglementează sistemul public de pensii.

În egală măsură, Colegiul specializat reține că dreptul reclamantei la pensie pentru limită de vârstă nu a fost negat de autoritatea publică, acesta fiind recunoscut și exercitat începând cu data de 12 mai 2017. Litigiul vizează exclusiv modul de determinare a stagiului de cotizare și includerea unor perioade suplimentare de activitate, pretinse de reclamantă, însă care nu sunt confirmate prin mijloacele de probă prevăzute de legislația specială.

Astfel, simpla invocare a desfășurării unei activități în anumite perioade nu este suficientă pentru includerea acesteia în stagiul de cotizare, în lipsa confirmării documentare și a reflectării contribuțiilor de asigurări sociale în evidența individuală, conform prevederilor Legii nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

Colegiul mai reține că obligația instanței de a motiva hotărârea nu presupune răspunsul detaliat la fiecare argument invocat de părți, ci examinarea aspectelor esențiale care sunt determinante pentru soluționarea cauzei.

În acest sens, sunt aplicabile constatările Curții Europene a Drepturilor Omului potrivit cărora art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului obligă instanțele naționale să examineze în mod efectiv declarațiile, argumentele și probele prezentate de părți, însă această obligație nu poate fi interpretată ca impunând instanțelor să ofere un răspuns detaliat fiecărui argument formulat.

Astfel, în cauza Van de Hurk v. Țările de Jos, hotărârea din 19 aprilie 1994, paragrafele 59 și 61, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că întinderea obligației de motivare poate varia în funcție de natura deciziei și de circumstanțele concrete ale cauzei.

Aceleași principii au fost dezvoltate în cauzele Burg v. Franța (dec.), nr. 34763/02, ECHR 2003-II, Ruiz Torija v. Spania, Hiro Balani v. Spania, hotărârile din 09 decembrie 1994, precum și în cauza Helle v. Finlanda, hotărârea din 19 decembrie 1997.

Totodată, în cauza Fomin v. Moldova, nr. 36755/06, hotărârea din 11 octombrie 2011, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat că obligația de motivare a hotărârilor trebuie apreciată în raport cu circumstanțele concrete ale cauzei și nu impune un răspuns exhaustiv la fiecare argument al părților.

Aplicând aceste principii prezentei cauze, Colegiul apreciază că prima instanță a examinat argumentele esențiale ale reclamantei, a analizat cadrul normativ aplicabil și a oferit o motivare suficientă pentru soluția adoptată.

În consecință, Colegiul judiciar conchide că hotărârea primei instanțe este legală și întemeiată, iar motivele invocate în apel reprezintă, în esență, o reiterare a poziției procesuale expuse anterior, fără a demonstra existența unor erori de fapt sau de drept care ar impune modificarea ori casarea soluției pronunțate.

În ceea ce privește cheltuielile de judecată, Colegiul specializat reține că, potrivit art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, aplicabil prin prisma art. 195 din Codul administrativ, partea care a pierdut procesul este obligată, la cererea părții care a avut câștig de cauză, să îi plătească cheltuielile de judecată suportate.

Având în vedere că acțiunea în contencios administrativ formulată de Aramă Maria a fost respinsă ca neîntemeiată, iar în cauză nu au fost solicitate și demonstrate cheltuieli de judecată care ar urma să fie compensate, Colegiul constată lipsa temeiurilor pentru dispunerea compensării acestora.

Aderent, referitor la argumentele apelantei, Colegiul judiciar consideră că acestea urmează a fi respinse ca neîntemeiate, întrucât nu au fost confirmate prin probe suficiente și pertinente care să demonstreze ilegalitatea hotărârii instanței de fond sau a actului administrativ contestat.

Instanța de fond a examinat circumstanțele cauzei, a apreciat probele administrate și a aplicat corect normele legale incidente. Dezacordul apelantei cu aprecierea probelor și cu concluziile instanței nu constituie un temei pentru casarea hotărârii.

Actele prezentate de apelantă nu demonstrează existența unor erori în stabilirea pensiei sau obligația autorității de asigurări sociale de a include perioadele invocate în stagiul de cotizare și la recalcularea pensiei. În mod corect s-a reținut că stabilirea și recalcularea pensiei se efectuează în condițiile prevăzute de legislația specială, în baza datelor confirmate potrivit procedurii legale.

Prin urmare, apelanta nu a prezentat argumente de natură să combată legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, motiv pentru care apelul urmează a fi respins ca neîntemeiat, cu menținerea hotărârii contestate.

În final, Colegiul judiciar notează că, contrar normelor de drept care reglementează sarcina probațiunii în contencios administrativ conform art. 93 alin. (1) Cod administrativ, apelanta nu a adus careva probe în susținerea pretențiilor în instanța de apel, prin urmare, Completul judiciar concluzionează că instanța de fond just a aplicat normele legale relevante la circumstanțele speței, a dat apreciere completă obiectivă şi sub toate aspectele probelor, iar hotărîrea dată este legală şi întemeiată, adoptată cu respectarea drepturilor şi intereselor legitime ale participanţilor la proces.

Astfel, din considerentele menționate şi având în vedere că hotărârea primei instanţe este legală şi întemeiată, iar argumentele invocate de către apelantă sunt nefondate şi combătute integral prin constatările expuse supra, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Centru ajunge la concluzia de a respinge apelul declarat de Aramă Maria şi a menţine hotărârea primei instanţe.

În conformitate cu prevederile art. 240 alin. (1) lit. a), alin. (3) din Codul administrativ și art. 389-390 din Codul de procedură civilă, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Centru,

D E C I D E :

Se respinge apelul declarat de către Maria Aramă.

Se menține hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 16 decembrie 2024.

Decizia este executorie de la emitere, însă cu drept de recurs la Curtea Supremă de Justiție. Recursul se depune la Curtea Supremă de Justiţie în termen de două luni.

Preşedintele completului, judecătorul Sîrbu Victoria

Judecătorii Cașcaval Andrei

Bagrin Lucia